

ANTON TOMAŠIČ

NAGRADA FRANCETA ŠTIGLICA ZA ŽIVLJENJSKO DELO NA PODROČJU FILMSKE IN TELEVIZIJSKE REŽIJE 2024

Letošnji Štigličev nagrajenec za življenjsko delo je filmski in televizijski režiser Anton Tomašič.

Rodil se je 26. aprila 1937 v vasi Gradac nedaleč od Metlike. Kot absolvent AGRFT se je leta 1966 zaposlil na Radioteleviziji Slovenija, kjer je deloval vse do upokojitve l. 2004. Bil je eden najbolj dejavnih televizijskih režiserjev igranih vsebin, njegova filmografija šteje na desetine naslovov.

Sprva je režiral predvsem otroške in mladinske oddaje, kot je denimo legendarna nadaljevanka o leteči pipi *Trapollo HH 33* (1969). V naslednjih desetletjih je soustvaril množico televizijskih iger, nadaljevank in nanizank. Naj jih navedemo zgolj nekaj: po scenariju Dušana Jovanovića je posnel *Avtostop* (1973) in *Soboto dopoldan* (1976); po scenariju Janka Messnerja *Vrnitev* (1976); po Saši Vugi *Gorjupo bajto* (1978) in *Rajnke takrat* (1985); po Stanislavi Bergoč *Vmesni čas* (1987); po Milanu Jesihu *Zrcalo* (1990); po scenarijih Borisa Cavazze *Trinajstico* (1989), *Primer Feliks Langus* (1991) in *Predsednika* (1993); po Vitomilu Zupanu priljubljeno nanizanko *Vest in pločevina* (1974); po Antonu Ingoliču *Žive vezi* (1975); po Aleksandru Marodiću *Resnični obraz Anite Novak* (1984); po Igorju Karlovšku *Dosjeji J. K.* (1995) in *Klan* (1998).

Vrnitev, ki obravnava položaj koroških Slovencev v času nacizma, mu je leta 1977 prinesla nagrado Prešernovega sklada, drama pa ostaja tako vznemirljiva, da je v Avstriji do danes še niso prikazali v integralni verziji.

Za Antona Tomašiča je moralo biti boleče ozadje nadaljevanke *Slike iz leta 1941* (1982); šlo je za na silo sestavljeno lepljenko posnetkov propadlega veleprojekta *Dražgoška bitka*, ki je bil zaradi preseženega proračuna in zakulisnih iger partijskih in filmskih veljakov ustavljen sredi snemanja. Kljub grenkemu vstopu v slovensko kinematografijo je Anton Tomašič kasneje posnel tri celovečerne igrane filme: po scenariju Borisa Cavazze je nastal *Kormoran* (1986); po scenarijih Marcela Buha *Čisto pravi gusar* (1987) in *Rabljeva freska* (1995). Medtem ko je bil slednji deležen vse prej kot prijaznega odziva kritike in občinstva, ostajata prva dva filma še vedno živa: *Kormoran* s sugestivno igralsko zasedbo, živim jezikom in prepričljivim seciranjem posledic alkoholizma ter *Čisto pravi gusar* kot ena od klasik slovenskega mladinskega filma.

S to nagrado izražamo spoštovanje cenjenemu kolegu Antonu Tomašiču, ki je med sodelavci veljal za vrhunskega profesionalca in pokončnega človeka. Njegov opus je nastajal v časih, ko je bila produkcija igranih vsebin na nacionalni televiziji neprimerljivo obsežnejša od današnje in je tudi z izborom tem in estetskimi stremljenji neredko presegala današnjo produkcijo, ki se zaradi diktata gledanosti vse bolj podreja množičnemu okusu.

Upajmo, da bo ta nagrada tudi spodbuda nacionalni radioteleviziji pri ohranjanju njene neprecenljive kulturne dediščine, katere del je tudi opus Antona Tomašiča.

Društvo slovenskih režiserjev in režiserk

Februar 2024